

Research in Curriculum Planning

Vol 16. No 35 (continus 62)
fall 2019, Pages 147-161

پژوهش در برنامه‌ریزی درسی

سال شانزدهم، دوره دوم، شماره ۳۵ (پیاپی ۶۲)
پاییز ۱۳۹۸، صفحات ۱۶۱-۱۴۷

Designing an Evaluation Framework of English Language Curriculum in the Secondary Schooling of Islamic Republic of Iran

Abbas khezri, Rahmatollah Marzoghi, Jaafar Jahani, S Ayatollah Razmjoo

¹ Ph.D Student in Curriculum, Shiraz University, Fars, Iran.

² Professor of Department, Educational Planning and Administration, Shiraz University, Shiraz, Iran.

³ Associate Professor, Educational faculty, Shiraz University, Fars, Iran.

⁴ Professor of Department, Foreign languages faculty, Shiraz University, Fars, Iran.

Abstract

This aim of this research was to develop an evaluation framework of English language curriculum in the secondary schooling of Islamic republic of Iran using themes analysis qualitative method. Potential Participants were English language educational groups' leaders, authors of English textbooks and curriculum Evaluation Experts. Sampling was done purposive with data saturation approach. Data were collected through semi-structured interviews, open-ended questions with key informants. They changed into codes and then themes were discovered. Themes network was drawn with Nvivo 10. Findings showed that curriculum evaluation framework includes significance, characteristics, dimensions, criteria and participants which each of them had subdimensions. They were organized in themes network as curriculum evaluation framework. It is concluded that a framework of curriculum evaluation should include all of the mentioned dimensions and subdimensiones. It is suggested that New English language curriculum of secondary schooling was evaluated by using this framework.

Keywords: Curriculum, English Language, Evaluation framework

طراحی چارچوب ارزشیابی برنامه درسی جدید زبان انگلیسی دوره متوسطه جمهوری اسلامی ایران

عباس خضری، رحمت‌الله مرزوقی*، جعفر جهانی، سیدآیت‌الله رزمجو

^۱ دانشجوی دکتری رشته مطالعات برنامه درسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

^۲ استاد دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

^۳ دانشیار دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

^۴ استاد دانشکده زبان‌های خارجی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر به طراحی چارچوب ارزشیابی برنامه درسی جدید زبان انگلیسی دوره متوسطه جمهوری اسلامی ایران با استفاده از روش پژوهش کیفی از نوع تحلیل مضمون پرداخته است. مشارکت‌کنندگان بالقوه این پژوهش سرگروه‌های آموزشی زبان انگلیسی دوره متوسطه جمهوری اسلامی ایران، مؤلفان کتاب‌های درسی زبان انگلیسی و کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی بودند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و با رویکرد اشباع نظری داده‌ها صورت گرفت. داده‌ها با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته جمع‌آوری، سپس کدگذاری شده و مورد تحلیل مضمون قرار گرفت. با استفاده از نرم‌افزار Nvivo10 شبکه مضامین ترسیم گردید. یافته‌ها نشان داد که چارچوب ارزشیابی برنامه درسی شامل ابعاد اهمیت ارزشیابی برنامه درسی، ویژگی‌های برنامه درسی جدید زبان انگلیسی، ابعاد، ملاک‌ها و معیارهای ابعاد و مشارکت‌کنندگان در ارزشیابی برنامه درسی می‌گردد که هر کدام دارای زیر ابعادی بودند که در شبکه مضامین به‌عنوان چارچوب ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی سازمان‌دهی شدند. نتیجه‌گیری کلی اینکه یک چارچوب جامع باید شامل همه ابعاد و زیر ابعاد ذکر شده باشد. پیشنهاد می‌گردد برنامه درسی جدید زبان انگلیسی دوره متوسطه با استفاده از این چارچوب مورد ارزشیابی قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: برنامه درسی، چارچوب ارزشیابی، زبان انگلیسی

* نویسنده مسئول: rmarzoghi@yahoo.com

پذیرش: ۹۸/۰۴/۲۴

وصول: ۹۷/۰۴/۰۶

مقدمه

جامع و همه‌سویگر اطلاعات مناسب را برای برنامه‌ریزان درسی، مدیران و معلمان فراهم می‌کند تا بتوانند برای اصلاح و بهبود برنامه درسی در زمینه‌های گوناگون تصمیم‌گیری کنند (Mirshekari, Oujinezhad & Qeltash, 1394, 92). در کشور ما از سال ۱۳۹۰ برنامه‌های درسی جدید دوره متوسطه از جمله برنامه درسی آموزش زبان انگلیسی دوره متوسطه طراحی، تدوین و به مرحله اجرا گذاشته شده است که هر کدام از آن‌ها نیازمند ارزشیابی است؛ بنابراین نیاز است ابتدا به طراحی چارچوب برنامه درسی اقدام گردد تا به وسیله این چارچوب بتوان کار ارزشیابی از برنامه درسی را تسهیل نمود.

پژوهش‌های متعددی که به مطالعه برنامه درسی دوره متوسطه در کشورمان پرداخته‌اند، ناکارآمدی آموزش زبان در این دوره را تأیید کرده و غالباً دلیل این ناکارآمدی را رویکرد سنتی برنامه درسی دانسته‌اند (Anabisarab, 1389, 172). همچنان که بیان شد، عوامل مختلفی از جمله محتوای برنامه درسی، استفاده از تکنولوژی آموزشی، تعامل کلاسی، انگیزه معلمان، عوامل فرهنگی-اجتماعی، عوامل آموزشی و مشارکت دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی در آموزش زبان انگلیسی، آموزش تلفیقی مهارت‌های چهارگانه، نحوه ارزشیابی، مدیریت کلاسی، روش‌های تدریس و فعالیت‌های فوق برنامه در آموزش زبان انگلیسی مرتبط هستند (Kalantari & Gholami, 1391, 105).

ارزشیابی‌های انجام شده در زمینه برنامه‌های درسی نشان می‌دهد که معمولاً بر اساس یک الگوی مشخص نبوده‌اند. یکی از مشکلات ارزشیابی برنامه‌های درسی گذشته این است که معمولاً از ابزارهای سنتی استفاده کرده است و این ابزارها با خود چالش‌هایی ایجاد کرده‌اند. برای ارزشیابی برنامه‌های درسی نیاز است تا چارچوب‌هایی وجود داشته باشد. آلیس (Ellis, 1997) معتقد است به صورت سنتی ارزشیابی از طریق استفاده

برنامه‌های درسی قلب هر نظام آموزشی هستند (Ghasempoor, & Nasr, 2012, 72) و یکی از عناصر و ارکان اصلی هر برنامه درسی نیز ارزشیابی است. از این رو ضروری است تا از طریق ارزشیابی تمام ابعاد و عناصر برنامه‌های درسی مورد بررسی دقیق و مطالعه قرار گیرد و بر پایه این بررسی، اصلاحات لازم در برنامه درسی و یا اجزای آن صورت پذیرد. رویکرد ارزشیابی برنامه‌های درسی به‌عنوان یکی از ضرورت‌های آموزش و پرورش تلقی می‌شود زیرا شواهدی وجود دارد که در سطح جهان و کلان جامعه، کارایی نظام‌های آموزشی مورد تردید قرار گرفته است. ارزشیابی باعث شناسایی نیازها، هدف‌گذاری نظام‌های آموزشی و درسی، تدوین برنامه‌های درسی و آموزشی، تدوین برنامه‌های درسی و اصلاح و بهبود برنامه‌های درسی و وضعیت آموزشی و پرورشی می‌گردد (Aminzade, 1382). برنامه‌های درسی پایه و اساس دسترسی نظام آموزشی به اهداف مورد نظر خویش است. لذا شناخت نقاط قوت و ضعف و در نهایت اصلاح و بهبود آن برای دستیابی طراحان، سیاست‌گذاران و مدیران نظام برنامه‌ریزی درسی کشور به اهداف مورد نظر از مهم‌ترین وظایف ارزشیابی برنامه‌های درسی است زیرا وجود یک نظام ارزشیابی صحیح و توانمند امکان اثربخشی و کارایی برنامه‌های درسی را افزایش می‌دهد (Heidari, 1388). هر پروژه ارزشیابی معمولاً مستلزم جمع‌آوری داده‌های زیادی درباره برنامه درسی است. از این رو ضروری است که قبل از آغاز پروژه، برای جمع‌آوری اطلاعات، نحوه پردازش آن‌ها، شیوه انباشت و نیز تجزیه و تحلیل اطلاعات، مکانیزم روشنی تنظیم شود (Fathivajarghah, 1386, 214)؛ بنابراین برای انجام ارزشیابی جامع و کامل از یک برنامه درسی لازم است ابتدا چارچوبی طراحی گردد که شامل همه ملاک‌های مربوط با ابعاد مختلف برنامه درسی باشد. ارزشیابی

پیشینه نشان می‌دهد که مطالعاتی در مورد تدوین چارچوب در کشورها و سازمان‌های مختلف انجام شده است. این‌ها مخصوصاً برای بافت‌هایی متفاوت ایجاد شده‌اند؛ بنابراین برای بافت جمهوری اسلامی ایران نیز داشتن یک چارچوب نیاز است. بعضی از این چارچوب‌ها که به نظر می‌رسد تصویر خوبی ارائه کرده‌اند به آن‌ها اشاره می‌شود: تدوین چارچوب ارزشیابی اثربخشی برنامه‌های درسی آموزش عالی بر اساس رویکرد راهبردی (Torkzade, Marzooghi, Mohammadi, & Keshavarzi, 1395)؛ چارچوبی برای ارزشیابی برنامه درسی در عمان (Al-Jardani, 2013)؛ چارچوبی برای ارزشیابی برنامه درسی (آمیوت، منتی لئوکس، ریکتس و سیرا، Amiotte, Monteleaux, Ricketts, & Sierra, 2012)؛ طرح تدوین شده توسط مجمع اروپایی برای همکاری فرهنگی (Council for cultural cooperation, 2007, 7)؛ چارچوب دولت استرالیا غربی برنامه (Curriculum Council, 2012)؛ چارچوب هیئت‌امنای تعلیم و تربیت ایالتی در پنسیلوانیا و کالیفرنیا در ایالات متحده (Education department-Pensylvania, 2012)؛ چارچوب ارزشیابی برنامه درسی (Colifornia, 2012)؛ چارچوب ارزشیابی برنامه درسی آلاسکا (Department Of Education, & Early Development, 2012)؛ چارچوب ارزشیابی کتاب‌های درسی (Lawrence, 2011)؛ چارچوب ارزشیابی برنامه درسی ریاضی (Stein, & Kinder, 2004)؛ چارچوب ارزشیابی برنامه درسی دوره فیزیوپاتولوژی رشته پزشکی عمومی (Islami, Khademi, Mohammadi, & Goodarzi, 1393)؛ طراحی الگوی ارزشیابی برنامه درسی شیمی دوره متوسطه ایران (Nateghi, Yusefi, & Yarmohammadian, 1387).

با توجه به اینکه از سال ۱۳۹۰ وزارت آموزش و پرورش اقدام به طراحی و تدوین برنامه‌های درسی جدید آموزشی بر اساس مبانی نظری تحول

از سیاهه‌ها یا پرسشنامه‌ها صورت می‌گیرد تا تناسب مواد آموزشی برای استفاده در یک زمینه خاص مشخص گردد (Al-Jardani, 2013). از این‌رو شیروانی (Shirvani, 1388) معتقد است پژوهش‌هایی که به ارزیابی کتب زبان انگلیسی پرداخته‌اند، اغلب یکی از این سه ابزار را برای نیل به اهداف خود به کار گرفته‌اند که شامل سیاهه، پرسش‌نامه و تحلیل محتوا هستند. هر یک از این روش‌ها را می‌توان به صورت تطبیقی نیز به کار گرفت؛ به این معنا که می‌توان با طرح چارچوبی نظری، قالبی ثابت برای مقایسه دو یا چند کتاب آموزشی فراهم آورد (ص ۲۴۴). از این‌رو، ضروری است تا تمام ابعاد و عناصر برنامه‌های درسی مورد بررسی و مطالعه دقیق قرار گیرد و بر پایه این بررسی، اصلاحات لازم در برنامه درسی یا اجزای آن صورت پذیرد (Heidari & Ahmadi, 1392, 127). در کشور ایران تجارب زیادی در این زمینه مستند نشده و برنامه‌های درسی به صورت نظام‌مند مورد ارزشیابی قرار نمی‌گیرند تبیین علل احتمالی موفقیت و یا عدم موفقیت برنامه‌ها بسیار دشوار است. هرچند ارزشیابی به عنوان یک سازوکار کنترلی و بهبوددهنده در اسناد بالادستی مورد نظر قرار گرفته اما در اجرا، تجارب قابل دفاع بسیار محدود است (Yadgarzade & Asgari, 1390, 135).

در ادبیات موجود تعداد محدودی از چارچوب‌های برنامه درسی وجود دارد که به طور معمول منطق (Rationale)، چارچوب نظری (Platform)، هدف و توالی، اهداف آرمانی، اهداف کلی، اهداف موضوعات، خطوط راهنما برای طراحی دوره، اصول یاددهی-یادگیری، خطوط راهنما برای ارزشیابی موضوعات، معیارهای اعتباربخشی و شناسایی موضوعات و توسعه آینده آن قلمرو شامل می‌شوند (Marsh, 2004, 21)، اما چیزهای دیگری مانند مأموریت (Mission) و چشم‌انداز توسعه (Vision)، خطوط راهنمای عمل و نظر را می‌توان اضافه نمود (Al-Jardani, 2013, 64). بررسی

شد. مصاحبه‌های صورت گرفته کدگذاری شدند و تحلیل مضمون انجام شد. بعد از استخراج مضامین، با استفاده از نرم‌افزار NVIVO₁₀ شبکه مضامین ترسیم گردید. برای بررسی اعتبار شبکه مضامین به دست آمده، از معیارهای اعتبارسنجی کیفی قابل قبول بودن و قابل اعتماد بودن استفاده شد. برای بررسی معیار "قابل قبول بودن" شبکه مضامین از روش‌های همسوسازی داده‌ها که با جمع‌آوری داده‌های کافی از منابع متعدد مانند خبرگان، منابع و مستندات علمی و پژوهشی، پیشینه‌های نظری و پژوهشی، خودبازبینی محقق و کنترل اعضای شرکت‌کننده در پژوهش و برای بررسی معیار "قابل اعتماد بودن" شبکه مضامین نیز کلیه فرآیندها و مراحل در پژوهش طی گردید. با توجه به اینکه محقق خود دبیر زبان انگلیسی و دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی است مراقب سوگیری‌های خود بوده است. با رعایت نکات ذکر شده، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و در نهایت چارچوب ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی به دست آمد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش، حاصل از مصاحبه با آگاهی‌دهندگان کلیدی نشان داد که ارزشیابی برنامه درسی دارای اهمیت‌های زیادی از جمله شناخت نقاط قوت و ضعف برنامه درسی و رفع آن، مشخص کردن تناسب برنامه‌های درسی با اهداف ملی و فرهنگی کشور، اصلاح و تغییر مثبت برنامه درسی، راه‌گشای ایده‌های جدید و سازنده، میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده، ارتقای سطح آموزش، بهبود کیفیت برنامه‌های درسی، اصلاح برنامه‌های درسی، تعیین میزان هماهنگی عناصر برنامه درسی با استانداردهای موجود در اسناد بالادستی است. مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که برنامه درسی جدید زبان انگلیسی دوره متوسطه نسبت به برنامه‌های درسی زبان انگلیسی قبلی از ویژگی‌های مطلوبی

بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی جمهوری اسلامی ایران کرده است که از جمله آن‌ها برنامه درسی جدید آموزش زبان انگلیسی دوره متوسطه است که از سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۳ به اجرا گذاشته شده است. همچنین با توجه به مطالب پیش‌گفته‌شده و در نظر گرفتن این موضوع که در حال حاضر چارچوبی برای ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی در آموزش و پرورش ایران وجود ندارد، پژوهش حاضر به هدف طراحی چارچوب ارزشیابی برنامه درسی جدید زبان انگلیسی دوره متوسطه انجام می‌شود تا بتواند چارچوبی جامع و کامل در اختیار برنامه‌ریزان و مؤلفان کتاب‌های درسی، کارکنان تحلیل محتوای برنامه‌های درسی و دبیران زبان انگلیسی قرار دهد.

روش پژوهش

به‌منظور طراحی چارچوب ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه از روش پژوهش کیفی از نوع تحلیل مضمون استفاده شد و برای تحلیل داده‌های به دست آمده از فن تحلیل مضمون و تشکیل شبکه مضامین استفاده گردید. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (Brown & Clark, 2006). مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل سرگروه‌های آموزشی کل کشور، مؤلفان کتاب‌های درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه و کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی بودند. نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و با معیار اشباع نظری داده‌ها صورت پذیرفت. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و با استفاده از سؤالات باز با ۴۰ نفر از سرگروه‌های آموزشی، ۶ نفر از مؤلفان کتاب‌های درسی و ۱۰ نفر از کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی انجام

عدالت جنسیتی، توجه به تنوع ظرفیت‌های یادگیرندگان، جذابیت، نقش معلم، نقش دانش‌آموز، پویایی یادگیرندگان، هدف، محتوا، روش‌های یاد‌دهی - یادگیری، زمان، ارزشیابی جامع پیشرفت تحصیلی، امکانات نرم‌افزاری و تسلط معلمان در برقراری ارتباط از طریق زبان انگلیسی باید در نظر گرفته شود.

در مورد ملاک‌ها و معیارهای مربوط به ابعاد ارزشیابی برنامه درسی مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند ملاک‌هایی از قبیل تناسب با سطح علمی دانش‌آموزان، تناسب با ویژگی‌های فرهنگی، رعایت‌های آرمان‌های ملی و مذهبی، همگن‌سازی دانش‌آموزان، ارتباط یکپارچه مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی، قابلیت اجرایی محتوا با توجه با امکانات موجود، مطابقت اهداف با نیازهای روز جامعه، اصالت محتوا، توجه به هویت ملی و دینی، جذابیت، رشد فردی از نظر اجتماعی و فرهنگی، کیفیت مطالب و تسلط دبیران باید رعایت گردد. مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند دبیران، سرگروه‌های آموزشی، مدیران، معاونت آموزشی و معاونت پرورشی آموزشگاه‌ها، دانش‌آموزان، اساتید دانشگاه، کارفرمایان، دفتر تألیف کتاب‌های درسی، روان‌شناسان تربیتی، جامعه‌شناسان، مشاورین، مؤلفان کتاب‌های درسی، متخصصان برنامه‌ریزی درسی، متخصصان آموزش زبان انگلیسی و متخصصان زبان‌شناسی باید در ارزشیابی برنامه درسی مشارکت داشته باشند. بر این اساس شبکه مضامین چارچوب ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی به‌صورت زیر ترسیم می‌گردد (شکل شماره ۱).

همچون ارتقای سطح تسلط دانش‌آموزان در استفاده از زبان انگلیسی، ورود مسائل مهم اجتماعی و زیست‌محیطی و آموزش آداب زندگی سالم به برنامه درسی، دانش‌آموز محور بودن، ارتباط محور بودن، تأکید بر چهار مهارت اساسی زبان‌آموزی، تناسب با نیازهای واقعی یادگیرندگان، وجود محتواهای فرهنگی و مذهبی، ارتباط دانش‌آموز با دانش‌آموز، وجود منابع شنیداری، جذابیت کتاب‌های درسی، زمان کافی برای تدریس، محتوای مناسب با اهداف اسناد بالادستی، ایجاد آمادگی در دانش‌آموزان برای حضور در موقعیت‌های واقعی زندگی، تناسب با الگوی فرهنگی - بومی، تقویت هویت ملی، توجه به نیازهای دانش‌آموزان، نقش معلم به‌عنوان راهبر و هدایت‌گر، تنوع بیشتر در ارائه مطالب، پویایی، توجه به نیازهای دانش‌آموزان و تعامل محور بودن برخوردار است. از طرف دیگر دارای ویژگی‌های منفی از قبیل عدم تناسب با توانایی‌های روحی و فیزیکی دانش‌آموزان، فشردگی مطالب، تداخل موضوعی، ناکافی بودن زمان تدریس، در دسترس نبودن فایل‌های شنیداری و امکانات برای ارزشیابی آن‌ها، عدم قابلیت اجرا در همه مدارس به دلیل ناهمگونی دانش‌آموزان است. داده‌های حاصل از مصاحبه نشان داد که در چهارچوب ارزشیابی برنامه‌های درسی ابعاد مختلفی از قبیل حجم محتوا، زمان، بعد فرهنگی، بعد اجتماعی، بعد روان‌شناختی، توالی، مفاهیم، ارتباطی بودن (تعامل محور بودن)، قابلیت اجرا، پاسخگویی، ارتباط طولی، ارتباط عرضی، واقعی بودن (ارتباط با زندگی روزمره)، آموزش معلمان (دوره‌های ضمن خدمت)، تناسب با امکانات، زبان‌شناختی (گرامر، دامنه لغات و ...)، رعایت

جدول ۱. شواهد همسوسازی ابعاد چارچوب ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه با پیشینه‌های نظری و

پژوهشی

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	پیشینه نظری	پیشینه پژوهشی	آگاهی‌دهندگان کلیدی
اهمیت ارزشیابی	شناخت نقاط قوت و ضعف برنامه درسی و رفع آن/مشخص کردن تناسب برنامه‌های درسی با اهداف ملی و فرهنگی کشور -اصلاح و تغییر مثبت/راه‌گشای ایده‌های جدید و سازنده/میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده/ارتقای سطح آموزش/بهبود کیفیت برنامه‌های درسی/صرفه‌جویی در منابع ملی/میزان هماهنگی عناصر برنامه درسی با استانداردهای موجود در اسناد بالادستی	ملکی (Maleki,2004)؛ تقوی-پورظهیر (Taghipoorzahir, 2006)؛ یارمحمدیان (Yarmohammadian,)؛ ارنستین و هانکینز (Ornestein & Hunkinz,1998)؛ فتحی واجارگس‌اه (Fathivajargah,2007)؛ احمدی (Ahmadi,2005)؛ امین‌زاده (Aminzade.2003)؛ لینچ (Lynch,1994)؛ تقوی-پورظهیر (Taghipoorzahir,2003)؛ فتحی واجارگس‌اه (Fathivajargah,2004)	تونک (Tunc,2010)؛ مولینگکی، لوکیندو، اوگون‌دیک و ام‌گوگو (Mulengki, Lukindo,)؛ Ogondiek & Mgogo, 2013)؛ کلی (Kelly,1999)؛ لی‌نچ (Lynch,1996)؛ ارنستین و هانکینز (Ornestein & Hunkinz, 1998)؛ مک کورمک و جیمز (MacCormick & James, 1983)؛ اولیوا (Oliva,2008)؛ افضل، دوگار، عظیم و شکور (Afzaal, Dogar, Azeem)؛ شاکور (Shakoor,2011)؛ یادگارزاده و عسگری (Yadgarzade & Asghari, 2011)؛ حیدری و احمدی (Heidari & Ahmadi, 2013)؛ بهارود (Bharvad,2010)؛ بینش، بختیاری و قمراری (Binesh, Bakhtiari & Gherari,2014)؛ نانگ (Nang,2014)	سرگروه‌های آموزشی؛ مؤلفین کتاب‌های درسی؛ کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی
ویژگی‌های برنامه درسی	کاربرد بودن/ارتقا سطح تسلط دانش‌آموزان و استفاده از زبان انگلیسی/ورود به مسائل مهم اجتماعی و زیست‌محیطی و آموزش آداب زندگی سالم/دانش‌آموز محور بودن/ارتباط محور بودن /تأکید بر چهار مهارت اساسی آموزش زبان/تناسب با نیازهای واقعی یادگیرندگان/-محتوای مناسب با اهداف	ملکی (Maleki,2013)؛ مرزوقی (Marzooghi,2017)؛ طالبی، مظلومیان و صیف (Talebi, Mazloomian & Saif,2012)؛ فتحی واجارگس‌اه	یولیا (Yulia, 2016)؛ مولینگکی، لوکیندو، اوگون‌دیک و ام‌گوگو (Mulengeki, Lukindo)؛ Mgogo, 2013)؛ موکوندان، نیمه‌چسالم و حاجی محمدی (Mukundan,)	سرگروه‌های آموزشی؛ مؤلفین کتاب‌های درسی؛ کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی

	Nimehchisalem & Hagirezaii, 2011)؛ افضل، دوگار، عظیم و شکور (Afzaal, Dogar, Azeem & Shakoor, 2011)	؛(Fathivajargah,2007)؛ ملکی (Maleki,2005)	اسناد بالادستی/تناسب با الگوهای فرهنگی - بومی/توجه به نقش راهبری و هدایت‌گری معلم/ پویایی جریان آموزشی کلاس درس	
سرگروه‌های آموزشی؛ مؤلفین کتاب‌های درسی؛ کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی	یادگارزاده و عسگری (yadgarzade & Asghari, 2011)؛ الجارسانی (Al-Jardani, 2013)؛ اسلامی، خادمی، محمدی و گودرزی (Islmi, Khademi, Mohammadi & Goodarzi,2014)؛ ناطقی، یوسفی و یارمحمدیان (Nateghi, Yousefi & Yarmohammadian, 2008)؛ مولینگکی، لوکیندو، اوگوندیک و ام‌گوگو (Mulengki, Lukindo, Ogondiek & Mgogo, 2013)؛ مؤمنی (Zohrabi,2016)؛ مهم‌وئی (Moamenimahmooii,2009)؛ نانگ (Nang,2014)؛ تونک (Tunc,2010)؛ چن (Chen,2009)؛ عناب‌سراب (Anabisarab,2010)؛ اسلامی، خادمی، محمدی و گودرزی (Islami, Khademi, Mohammadi & Goodarzi, 2014)؛ موکوندان، نیمه‌چسالم و حاجی محمدی (Mulundan, Nimehchisalm & Hajimohammadi, 2011)	ملکی (Maleki,2013)؛ شیروانی (Shirvani,2009)؛ ملکی (Maleki,2004)؛ طالبی، مظلومیان و صیف (Talebi, Mazloomian & Saif,2012)؛ ملکی (Maleki, 2010)؛ مرزوقی (Marzooghi, 2017)؛ برودر (Brewer,1978)؛ نونان (Nunan,1999)؛ براون (Brown,1995)؛ شلدون (Sheldon,1988)؛ مکای (Mackay,1981)	-هدف/محتوا/روش‌های یاد دهی- یادگیری/زمان/ارزشیابی جامع پیشرفت تحصیلی/فضا/حجم محتوا/بعد فرهنگی/بعد اجتماعی/بعد روان‌شناختی/توالی/مفاهیم (ملی و فرهنگی) ارتباطی (تعامل محور بودن)/قابلیت اجرا/پاسخگویی/واقعی بودن /مهارت‌ها (چهار مهارت اساسی) آموزش زبان/ارتباط طولی/ارتباط افقی/آموزش معلم‌ان (ضامن خدمت)/امکانات/زبان شناختی (گرامر، دامنه لغات و...)/رعایت عدالت جنسیتی/توجه به تنوع ظرفیت‌های فراگیرندگان/جذابیت/نقش معلم/پویایی یادگیرندگان/منابع کمک‌آموزشی (نرم‌افزاری)/تسلط معلمان در برقراری ارتباط از طریق زبان انگلیسی/بومی‌نگری	ابعاد ارزشیابی برنامه درسی
سرگروه‌های آموزشی؛	یولیا (Yulia,2010)؛ مولینگکی، لوکیندو،	ملکی (Maleki,2013)؛ فتحی و اجارگاه	-تناسب با سطح علمی دانش‌آموزان/تناسب با ویژگی‌های	

<p>مؤلفین کتاب‌های درسی؛ کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی</p>	<p>اگونندیک و ام‌گوگو (Mulengki, Lukindo,) & Ogondiek (Mgogo,2013) موکوندان، نیمه‌چسالم و حاجی محمدی (Mukundan,Nimehchisalm & (Hajimohammadi,2011 ؛ ناطقی، یوسفی و یارمحمدیان (Nateghi,Yousefi& Yarmohammadian,2008) ؛ شش‌پروانی (Shirvani,2009) تورک‌زاده، مرزوقی، محمدی، سلیمی و کشاورزی (Torkzade, Marzooghi,Mohammadi, Salimi (&Keshavarzi,2016 عنابی سراب (Anabisarab,2005) کلانتری و غلامی (Kalantari & (Gholami,2013 یادگارزاده و عسگری (Yadgarzade & (Asgari,2011</p>	<p>(Fathivajargah,2007)؛ شش‌پروانی (Shirvani,2009)؛ ملکی (Maleki,2005)؛ ملکی (Maleki,2004)؛ طالبی، مظلومیان و صیف (Talebi, Mazloomian) (& saif,2012</p>	<p>فرهنگی (ملی و دینی)/ارتباط یکپارچه‌سازی مهارت‌های چهارگانه آموزش زبان/قابلیت اجرایی محتوا با توجه به امکانات موجود/رعایت اصول مذهبی/رعایت اصول ملی مطابقت اهداف با نیازهای روز جامعه/اصالت محتوا/جذابیت/ رشد فردی از نظر اجتماعی و فرهنگی/کیفیت مطالب/ تسلط دبیران در برقراری ارتباط از طریق زبان انگلیسی/رعایت عدالت جنسیتی/تناسب با نیاز جامعه / صفحه‌آرایی/تطابق محتوا با ساعت تدریس/بومی‌سازی</p>	<p>ملاک‌ها و معیارهای ارزشیابی</p>
<p>سرگروه‌های آموزشی؛ مؤلفین کتاب‌های درسی؛ کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی</p>	<p>الجداردانی (Al-Jardani,2013)؛ مؤمنی مهم‌وی (Moamenimahmooii,2010)؛ بینش، بختیاری و قهراری (Binesh, Bakhtiari & (Gherari,2016</p>	<p>ملکی (Maleki,2004)؛ فتحی و اجارگاه (Fathivajargah,2007)؛ طالبی، مظلومیان و صیف (Talebi, Mazloomian & Saif, 2012)؛ جلی و بلیشو (Jolly & Bolitho,) (1998)؛ مسوهارا (Masuhara, 1998)؛ مگگراث (McGrath,) (2002</p>	<p>-دبیران/سرگروه‌های آموزشی -مدیران/معاونت آموزشی و پرورشی/دانش‌آموزان/اساتید دانشگاه/دفتر تألیف/روانشناسان/جامعه‌شناسان/مشاورین مدارس/مؤلفان کتب درسی/کارشناسان آموزشی/برنامه ریزان درسی اولیای دانش‌آموزان</p>	<p>مشارکت‌کنندگان</p>

بحث و نتیجه‌گیری

از یافته‌های حاصل از مصاحبه با نمونه‌های پژوهش می‌توان به این نتیجه رسید که ارزشیابی برنامه‌دارای اهمیت‌های زیادی از جمله شناخت نقاط قوت و ضعف برنامه درسی و رفع آن، مشخص کردن تناسب برنامه‌های درسی با اهداف ملی و فرهنگی کشور، اصلاح و تغییر مثبت برنامه درسی، راه‌گشای ایده‌های جدید و سازنده، میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده، ارتقای سطح آموزش، بهبود کیفیت برنامه‌های درسی، اصلاح برنامه‌های درسی، تعیین میزان هماهنگی عناصر برنامه درسی با استانداردهای موجود در اسناد بالادستی است که با یافته‌های احمدی (Ahmadi, 1384)؛ امین‌زاده (Aminzade, 1382)؛ افضل، دوگار، عظیم و شکور (Afzaal, Dogar, Azeem & Shakoor, 2012)؛ یادگارزاده و عسگری (Yadgarzade & Asgari, 1390)؛ حیدری و احمدی (Heidari & Ahmadi, 1392)؛ بینش، بختیاری و قراری (Binesh, Bakhtiari & Gherari, 1395) و نانگ (Nang, 2014) هماهنگ است. در تبیین این یافته باید گفت از جمله نقاط قوتی که در ارزشیابی برنامه‌های درسی باید در نظر گرفته شود تناسب برنامه‌های درسی با اهداف ملی و فرهنگی کشور و میزان هماهنگی عناصر برنامه درسی با استانداردهای موجود در اسناد بالادستی است که در ارزشیابی‌های صورت گرفته مورد توجه قرار نگرفته است.

یافته‌های حاصل از این پژوهش در مورد ویژگی‌های برنامه درسی به مواردی همچون ورود مسائل مهم اجتماعی و زیست‌محیطی و آموزش آداب زندگی سالم به برنامه درسی، دانش‌آموز محور بودن، ارتباط محور بودن، تأکید بر چهار مهارت اساسی زبان‌آموزی، تناسب با نیازهای واقعی یادگیرندگان، وجود محتواهای فرهنگی و مذهبی، ارتباط دانش‌آموز با دانش‌آموز، وجود منابع شنیداری، جذابیت کتاب‌های درسی، زمان کافی برای تدریس، محتوا مناسب با اهداف اسناد بالادستی، ایجاد آمادگی در دانش‌آموزان برای حضور در

موقعیت‌های واقعی زندگی، تناسب با الگوی فرهنگی- بومی، تقویت هویت ملی، توجه به نیازهای دانش‌آموزان، نقش معلم به‌عنوان راهبر و هدایت‌گر، تنوع بیشتر در ارائه مطالب، پویایی، توجه به نیازهای دانش‌آموزان و تعامل محور بودن اشاره دارد که با یافته‌های یولیا (Yulia, 2016)؛ مولینگکی، توکیندو، اوگون‌دیک و ام‌گوگو (Mulengeki, Lukindo, Ogondiek & Mgogo, 2013)؛ حاجی‌محمدی (Mukundan, Nimehchisalem & Hajimohammadi, 2011) و افضل، دوگار، عظیم و شکور (Afzaal, Dogar, Azeem & Shakoor, 2011)؛ مک‌کرمیک و جیمز (McCormick & James, 1983)؛ اولیوا (Oliva, 2008)؛ فیتزپاتریک، ساندرز و ورثن (Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2012)؛ بروفی و المان (Brophy & Alleman, 1991) هماهنگی دارد. در تبیین این یافته باید گفت که ویژگی‌های اشاره شده از مسائلی می‌توان برشمرد که عدم وجود آن‌ها در ارزشیابی‌های صورت گرفته مشهود بوده است. ویژگی‌های ذکر شده متناسب با اهداف اسناد بالادستی و الگوی فرهنگی - بومی جمهوری اسلامی ایران است. مصاحبه‌شوندگان در مورد ابعاد ارزشیابی بر مواردی همچون حجم محتوا، زمان، بعد فرهنگی، بعد اجتماعی، بعد روان‌شناختی، توالی، مفاهیم، ارتباطی بودن (تعامل محور بودن)، قابلیت اجرا، پاسخگویی، ارتباط طولی، ارتباط عرضی، واقعی بودن (ارتباط با زندگی روزمره)، آموزش معلمان (دوره‌های ضمن خدمت)، تناسب با امکانات، زبان‌شناختی (گرامر، دامنه لغات و ...)، رعایت عدالت جنسیتی، توجه به تنوع ظرفیت‌های یادگیرندگان، جذابیت، نقش معلم، نقش دانش‌آموز، پویایی یادگیرندگان، هدف، محتوا، روش‌های یاد دهی - یادگیری، زمان، ارزشیابی جامع پیشرفت تحصیلی، امکانات نرم‌افزاری و تسلط معلمان در برقراری ارتباط از طریق زبان انگلیسی تأکید کرده‌اند که با یافته‌های الجاردانی (Al-Jardani, 2013)؛ اسلامی، خادمی،

بوش و وایتهد (Glatthorn, Bosch, & Whitehead, 2006)؛ ارنستین و هانکینز (Ornestein, & Hunkinz, 2005) و پاین (Payne, 1994) تا حدودی هماهنگ است. در تبیین این یافته باید بیان نمود که همه ملاک‌ها و معیارهای اشاره شده ملاک‌های بسیار مهمی هستند که متأسفانه در ارزشیابی‌های صورت گرفته تاکنون مورد توجه قرار نگرفته است و لازم است مورد توجه متخصصان ارزشیابی قرار گیرد.

مصاحبه‌شوندگان در این پژوهش در مورد مشارکت‌کنندگان ارزشیابی برنامه درسی معتقد بودند که دبیران، سرگروه‌های آموزشی، مدیران، معاونت آموزشی و پرورشی آموزشگاه‌ها، دانش‌آموزان، اساتید دانشگاه، کارفرمایان، دفتر تألیف کتاب‌های درسی، روان‌شناسان تربیتی، جامعه‌شناسان، مشاورین، مؤلفان کتاب‌های درسی، متخصصان برنامه‌ریزی درسی، متخصصان آموزش زبان انگلیسی و متخصصان زبان‌شناسی لازم است در ارزشیابی برنامه درسی مشارکت داشته باشند که با یافته‌های مک‌گراث (McGrath, 2002)؛ گلاثورن، بوش و وایتهد (Glatthorn, Bosch, & Whitehead, 2006)؛ اولیوا (Oliva, 2008)؛ طبقه‌بندی اکر (Akker, 2003)؛ یادگارزاده و عسگری (Yadgarzade, & Asgari, 1390)؛ ارنستین و هانکینز (Ornestein, & Hunkinz, 2005)؛ پاین (Payne, 1994)؛ الجاردانی (Al-Jardani, 2013)؛ مؤمنی مهمویی (Moamenimahmooii, 1388)؛ بینش، بختیاری و قراری (Binesh, Bakhtiari, & Gherari, 1395) هماهنگ است. در تبیین این یافته باید گفت که در ارزشیابی از یک برنامه درسی باید کلیه افراد متصدی در طراحی، تدوین و اجرای آن برنامه درسی مشارکت داشته باشند تا بتوان به یک ارزیابی جامع و کامل دست یافت.

از محدودیت‌های دسترسی به داده‌ها این بود که مؤلفان کتاب‌های درسی و کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی به دلیل مشغولیت‌های ذهنی آمادگی کامل

محمدی و گودرزی (Islami, Khademi, Mohammadi, & Goodarzi, 1393)؛ ناطقی، یوسفی و یارمحمدیان (Nateghi, Yousefi, & Yarmohammadian, 1387)؛ ظهرابی (Zohrabi, 2016)؛ یادگارزاده و عسگری (Yadgarzade, & Asgari, 1390)؛ موکندان، نیمه‌چسالم و حاجی محمدی (Mukundan, Nimehchisalem, & Anabisarab, 2011)؛ عنابی سراب (Hajimohammadi, 2011)؛ ترک‌زاده، مرزوقی، محمدی، سلیمی و کشاورزی (Torkzade, Marzooghi, Mohammadi, Salimi, & Keshavarzi, 1395) تا حدود زیادی هماهنگ است. در تبیین این یافته باید گفت ابعادی همچون رعایت عدالت جنسیتی، ابعاد فرهنگی و اجتماعی، ارتباط با زندگی روزمره، توجه به تنوع ظرفیت‌های یادگیرندگان، امکانات نرم‌افزاری و تسلط معلمان در برقراری ارتباط از طریق زبان انگلیسی ابعاد بسیار مهمی هستند که در ارزشیابی‌های صورت گرفته مورد توجه قرار نگرفته است.

یافته‌های این پژوهش در مورد ملاک‌ها و معیارهای ارزشیابی بر مواردی از قبیل تناسب با سطح علمی دانش‌آموزان، تناسب با ویژگی‌های فرهنگی، رعایت‌های آرمان‌های ملی و مذهبی، همگن‌سازی دانش‌آموزان، ارتباط یکپارچه مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی، قابلیت اجرایی محتوا با توجه با امکانات موجود، مطابقت اهداف با نیازهای روز جامعه، اصالت محتوا، توجه به هویت ملی و دینی، جذابیت، رشد فردی از نظر اجتماعی و فرهنگی، کیفیت مطالب و تسلط دبیران اشاره دارد که با یافته‌های مولینگکی، لوکیندو، اوگاندیک و ام‌گوگو (Mulengeki, Lukindo, Ogondiek, & Mgogo, 2011)؛ ناطقی، یوسفی و یارمحمدیان (Nateghi, Yousefi, & yarmohammadian, 1391)؛ نیمه‌چسالم و حاجی محمدی (Mukundan, Nimehchisalem, & Hajimohammadi, 2011)؛ یولیا (Yulia, 2016)؛ اولیوا (Oliva, 2008)؛ گلاثورن،

راهبری و هدایت‌گری معلم، تنوع بیشتر در ارائه مطالب، پویایی جریان آموزشی کلاس درس، توجه به نیازهای دانش‌آموزان، تعامل محور بودن.

ابعاد ارزشیابی: هدف، محتوا، روش‌های یاددهی-یادگیری، زمان، ارزشیابی جامع پیشرفت تحصیلی، فضا، حجم محتوا، بعد فرهنگی، بعد اجتماعی، بعد روان‌شناختی، توالی، مفاهیم (ملی و فرهنگی)، ارتباطی (تعامل محور بودن)، قابلیت اجرا، پاسخگویی، واقعی بودن، مهارت‌های (چهار مهارت اساسی) آموزش زبان، ارتباط طولی، ارتباط افقی، آموزش معلمان (ضمن خدمت)، امکانات، زبان‌شناختی (گرامر، دامنه لغات و ...)، عدالت جنسیتی، توجه به ظرفیت‌های فراگیرندگان، جذابیت، نقش معلم، پویایی یادگیرندگان، منابع کمک‌آموزشی (نرم‌افزاری)، تسلط معلمان در برقراری ارتباط سازنده از طریق زبان انگلیسی، بومی‌نگری.

ملاک‌های ابعاد ارزشیابی: تناسب با سطح علمی دانش‌آموزان، تناسب با ویژگی‌های فرهنگی، ارتباط یکپارچه‌سازی مهارت‌های چهارگانه آموزش زبان، قابلیت اجرایی محتوا با توجه با امکانات موجود، رعایت اصول مذهبی، رعایت اصول ملی، مطابقت اهداف با نیازهای روز جامعه، اصالت محتوا، توجه به هویت ملی و دینی، جذابیت، توجه به ویژگی‌های خاص هر مهارت، رشد فردی از نظر اجتماعی و فرهنگی، کیفیت مطالب، تسلط دبیران.

مشارکت‌کنندگان: دبیران، سرگروه‌های آموزشی، مدیران، معاونت آموزشی و پرورشی ادارات، دانش‌آموزان، اساتید دانشگاه، دفتر تألیف، روان‌شناسان تربیتی، جامعه‌شناسان، مشاورین مدارس، مؤلفان کتب درسی، متخصصان برنامه‌ریزی درسی، متخصصان آموزش زبان انگلیسی، متخصصان زبان‌شناسی.

منابع:

Afzaal, H., Dogar, A.H., Azeem, M., Shakoob, A. (2012). Evaluation of Curriculum Development. University of Education. College road, Township, Lahore, Pakistan.

روحي برای جواب دادن به سؤالات مصاحبه را نداشتند. یکی دیگر از محدودیت‌های جمع‌آوری داده‌ها این است که مصاحبه با سرگروه‌های آموزشی در محل جلسات سرگروه‌ها و هنگام تشکیل جلسات آن‌ها انجام شده است و ممکن است عوامل مختلفی باعث کاهش دقت داده‌ها شده باشد. با توجه به این که برنامه درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه اخیراً به مرحله اجرا درآمده است پیشنهاد می‌گردد از این چارچوب برای ارزشیابی آن به تفکیک هر پایه تحصیلی استفاده گردد.

بر اساس یافته‌های این پژوهش که حاصل مصاحبه با کارشناسان ارزشیابی برنامه درسی، مؤلفین کتاب‌های زبان انگلیسی و سرگروه‌های آموزشی دوره متوسطه است چارچوب ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی دوره متوسطه شامل موارد زیر به دست آمد:

اهمیت ارزشیابی: شناخت نقاط قوت و ضعف برنامه درسی و رفع آن، مشخص کردن تناسب برنامه‌های درسی با اهداف ملی و فرهنگی کشور، اصلاح و تغییر مثبت، راه‌گشای ایده‌های جدید و سازنده، میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده، ارتقای سطح آموزش، بهبود کیفیت برنامه‌های درسی، اصلاح برنامه‌های درسی، تعیین میزان هماهنگی عناصر برنامه درسی با استانداردهای موجود در اسناد بالادستی.

ویژگی‌های ارزشیابی: کاربردی بودن، ارتقای سطح تسلط دانش‌آموزان و استفاده از زبان انگلیسی، ورود به مسائل مهم اجتماعی و زیست‌محیطی و آموزش آداب زندگی سالم، دانش‌آموز محور، ارتباط محور بودن، توازن چهار مهارت اساسی آموزش زبان، تناسب با نیازهای واقعی یادگیرندگان، محتواهای فرهنگی و مذهبی، ارتباط دانش‌آموز و دانش‌آموز، وجود منابع شنیداری، جذابیت کتاب‌های درسی، زمان کافی برای تدریس، محتوای مناسب با اهداف اسناد بالادستی، ایجاد آمادگی در دانش‌آموزان برای حضور در موقعیت‌های واقعی زندگی، تناسب با الگوی فرهنگی-بومی، تقویت هویت ملی، توجه به نیازهای دانش‌آموزان، توجه به نقش

- Anabisarab, M.R. (2014). English language curriculum guide of high school: opportunities and challenges of development and implementation. Educational innovations journal, no. 9 [In persian]
- Al-Jardani, K. S. (2013). Developing a framework for English Language evaluation in Oman. University of Malaya, Faculty of Education. Kuala Lumpur.
- Ahmadi, Gh. (2004). The process of curriculum evaluation. Tehran, Education ministry.
- Aminzade, H. M. (2004). Evaluation role in amount of productivity and effectiveness of standards in education. Standard and making standardized in education scientific.. [In persian]
- Amiotte, D, Montilleaux, M, Ricketts & Sierra, O. (2012). A framework for curriculum Evaluation. Graduate Studies Department. Oglalu Lakota College. Department. Oglalu Lakota College.
- Bharvad, Amrut J. (2010). Curriculum Evaluation. International Research Journal. ISSN- 0975-3486 RNI: RAJBIL 2009/30097 VOL I, ISSUE 12
- Binesh, M., Bakhtiari, M., Gharari, M. (2016). Aims and necessity Of curriculum evaluation. Journal of Research in Psychology and Education, Vol. 2, No 8, Pp. 201-215. [In persian]
- Brewder, J., and A. Hunter. (1989). Multimethod Research: A synthesis of Styles, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Brown, J.D. (1995). The Elements of Language Curriculum. A Systematic Approach to Program Development. Boston, Heinle & Heinle.
- Brown, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in psychology, 3(2). pp.77-101.
- Chen, Chun-fu. (2009). A Case Study in the Evaluation of English Training Courses Using a Version of the CIPP Model as an Evaluative Tool. School of Education, Durham University. United Kingdom.
- Council for Cultural Co-operation. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Modern Languages Division, Strasbourg. Council of Europe. Cambridge University Press.
- Curriculum Council. (2012). *The Curriculum Framework*. Retrieved from http://www.curriculum.wa.edu.au/internet/years_K10/Curriculum_Framework.
- Department of Education & Early Development. (2012). Curriculum Frameworks Project. November 2012.
- <http://www.eed.state.ak.us/tls/frameworks/content.htm>.
- Department of Education- California. (2012). Curriculum Frameworks & Instructional Materials. <http://www.cde.ca.gov/ci/cr/cf/>. November 2012.
- Department of Education- Pennsylvania. (2012). *Curriculum Frameworks*. <http://www.pdesas.org/module/sas/curriculumframework>.
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials' *ELT Journal* 51 (1). Oxford University Press.
- Fathivajarghah, K. (2008). Curriculum development principles. Iran, Tehran, Iranzamin publication co.. [In persian]
- Ghasempoor, A., Nasr, A. (2012). Moral approach and Curriculum development. Research in educational problems, 19th year, new period, no. 13.. [In persian]
- Heidari, F., Ahmadi, Gholam Ali. (2014). Recognition of problems of curricula evaluation process and representing Solutions for deleting them. Research in curriculum development Journal, 10th year, 2nd period, no. 9 (serial no. 63).. [In persian]
- Heidari, Sh. (2010). Sanandaj primary school teachers' attitudes about descriptive evaluation, M.A thesis, Kurdistan University.. [In persian]
- Islami, J., Khademi, M., Mohammadi, H., Goodarzi, M.A. (2015). Developing evaluation framework of clinical Physiopathology, Shiraz University, Educational sciences department.. [In persian]
- Jolly, D. & Bolitho, R. (1998). A framework for materials writing. Materials Development in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kalantari, R., Gholami, J. (2013). Recognition and prioritizing factors relating to English language curriculum Linguistics researches in English language journal, 4th period, no. 1. [In persian]

- Kelly, A.V. (1999). *The curriculum: theory and practice* (4th Ed.). London, UK: Paul Chapman Publishing Ltd.
- Kiyani, G. R., Mirhosseini, A. & Navidinia, H. (2011). Foreign Language Education Policies in Iran: Pivotal Macro Considerations. *Journal of English Language Teaching and Learning*, 53(222). [In persian]
- Lawrence, W.P.W. (2011). *Textbook Evaluation: A Framework for evaluating the fitness of the Hong Kong New Secondary School Curriculum*.
- Lynch, B.K. (1996). *Language program evaluation: Theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mackay, R. (1994). Undertaking ESUEFL programme review for accountability and improvement. *English Language Teaching Journal*, 48 (2): 142-9.
- McGrath, I. (2002). *Materials Evaluation and Design for Language Teaching*. Edinburgh. Edinburgh University Press.
- Maleki, H. (2004). *Curriculum development, Mashhad, Payam andishe..* [In persian]
- Maleki, H. (2013). *Introductions to Curriculum development*. Tehran, S.A.M.T.. [In persian]
- Maleki, H. (2010). *principals of Curriculum development*. Tehran, S.A.M.T. [In persian]
- Masuhara, H. (1998). Chapter 10. What do teachers really want from cousebooks? Cambridge: Cambridge University Press.
- Marzooghi, R. (2016). *curriculum Typology*. Technology Review Journal (In press).
- Marsh, C. (2004). *Key Concepts for Understanding Curriculum*. Rout ledge Falmer: London and New York.
- McCormick, Robert, Mary James (1983). *Curriculum evaluation in schools*. London: Taylor & Francis.
- Mirshekari, Zeinab, Oujinezhad, Ahmadreza, Qeltash, Abbas. (2015). An evaluation of the compatibility of the intended, implemented and learned curricula: considering the natural sciences lesson at the 2rd grade of junior high school in neiriz city. *Research in curriculum planning*, vol. 12, no. 17(continuous 44).. [In persian]
- Moamenimahmooii, M. (2010). *Curriculum evaluation in higher education*. Journal of education strategies. Period 2, no. 2.. [In persian]
- Mulengeki, F., Lukindo, J., ogondiek, M., Mgogo, A. (2013). *Curriculum Development and Evaluation*. Faculty of Education. The open university of Tanzania.
- Mukundan, J., Hajimohammadi, R., Nimehchisalem, V. (2011). *Developing an English language Textbook Evaluation checklist*. Contemporary Issues in Education Research, Volume 4, Number 6
- Nang, M.A. (2014). *Evaluating the Communicative Effectiveness of the English Curriculum of a Language School in Myanmar*. Language in India www.languageinindia.com ISSN 1930-2940 Vol. 14:8
- Nateghi, F., Yousefi, A., Yarmohammadian, H. (2009). *designing evaluation pattern of Iran's secondary Schooling chemistry curriculum*. Khorasgan University. Isfahan.. [In persian]
- Oliva, P.F. (2008). *Developing the Curriculum*. Boston: Pearson press.
- Ornstein, Allan C., & Hunkins, F. P. (2005). *Curriculum - Foundations, Principles, and Issues*, Fifth Edition, Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Sheldon, L. E. (1988) *Evaluating ELT textbooks and materials*. *ELT Journal*, 42(4):237-246.
- Shirvani, K. (2010). *correspondence evaluation of high school English language textbooks and nongovernmental Schools from teachers points of view*. *Shahid university journal*. 20th year, new period, no.3. [In persian]
- Stein, M & Kinder, D. (2004). *Mathematics Evaluation Framework*. University of Washington. Pennsylvani State Department of Education.
- Taghipoorzahir, A. (2006). *Basic principles of curriculum and instruction*. Tehran, Agah pub. Co.. [In persian]
- Taghipoorzahir, A. (2002). *Introduction to the Educational and curriculum planning*. Tehran, Agah pub. Co. [In persian]
- Torkzade, J., Marzooghi, R., Mohammadi, M., Salimi, Gh., Keshavarzi, F. (2017). *Developing effectiveness Evaluation framework of higher education curricula based on strategic approach*. *Curriculum researches Journal*, Iran curriculum studies council, 6th period, 2nd no. [In persian]

- TUNÇ. F. (2010). Evaluation of an English language teaching program at a public university using CIPP model. middle east technical university.
- Yadgarzade, Gholamreza, Asgari, Ardeshir. (2018). Primary school science curriculum evaluation based on Teachers and province groups' leaders of Hamadan. Iran curriculum studies journal. 6th year, no. 23 [In persian]
- Yulia, yuyun. (2014). An evaluation of English language teaching programs in Indonesian junior high schools in the Yogyakarta province. School of Global, Urban and Social Studies, College of Design and Social Context, RMIT University.
- Zohrabi, M. (2016). The Application of Curriculum Components for Course Evaluation. Journal of English Language teaching and Learning, Tabriz University, No. 17